

5/

Románská epika keltského původu (matière de Bretagne)

P/

Tristan a Isolda

(12. století)

Převzato z: převyprávění příběhu Josephem Bédierem přeložené jako *Román o Tristanovi a Isoldě*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 1996 (přetisk vydání 1959), s. 15-17 a 23-26. Přeložila Eva Musilová.

Formální charakteristika:

Z didaktických důvodů zde předkládáme novodobé (!) prozaické převyprávění Josepha Bédiera vycházející z různých veršovaných či prozaických textů zpracovávajících legendu o Tristanovi a Isoldě.

[... Kdyby se nám byla dochovala úplná francouzská verze tohoto příběhu, byl by se Bédier ve své snaze seznámit s ním soudobého čtenáře spokojil jejím věrným překladem. Avšak neobvyklý osud, jenž způsobil, že se nám tato pověst zachovala jen v roztroušených fragmentech, přiměl Bédiera, aby se podjal úlohy aktivnější, kde nestačilo již být vědcem, kde bylo třeba být básníkem. Z románů o Tristanovi, o jejichž existenci víme a jež byly patrně všechny velmi rozsáhlé, nedochovalo se vůbec dílo Chrestiena de Troyes ani La Chèvrovo; z Bérulovy verze nám zůstalo asi tři tisíce veršů, týž počet veršů z Thomasovy a patnáct se veršů anonymních. Dále máme cizí překlady, z nichž tři nám dosti úplně podávají základní myšlenku, ne však formu díla Thomasova; jeden se značně podobá básni Bérulově. Potom jsou tu narážky, často velmi cenné, epizodické básničky a konečně nezávazný román v próze, v němž mezi mnohomluvným nánosem, stále zvětšovaným dalšími a dalšími pořadatelí, zachovalo se několik zlomků starých ztracených básní. Co počít s těmito bromadami suti, chce-li z nich člověk znovu vystavět jednu ze zřítivších se budov?...] (úvod Gastona Parise k Bédierovu převyprávění v *Románu o Tristanovi a Isoldě*, cit. dílo, s. 5-6.)

I. kapitola – Tristanovo dětství

Libo vám vyslechnout, vzácní pánové, pěkný příběh o lásce a smrti? Je o Tristanovi a Isoldě královně. Poslyšte, kterak se k veliké radosti i velikému žalu milovali a potom v týž den z lásky umřeli, on pro ni a ona pro něho.

Za dávných dob vládl v Cornwallu král Marc. Jeho nepřátelé mu vypověděli boj, a když o tom zvěděl Rivalen, král loonnoiský, přeplavil se přes moře, aby mu poskytl pomoc. Sloužil mu mečem i radou věrně jako

vasal, tak věrně, že mu Marc dal odměnou svou sestru, krásnou Blanchefleuru, kterou Rivalen miloval převelikou láskou.

Pojal ji za choť v klášteře tintagelském. Jedvaže však uzavřeli sňatek, došla ho zvěst, že kníže Morgan, jeho dávný odpůrce, vtrhl do Loonnoisu a plení tam vesnice, pole i města. Tu vypravil Rivalen spěšně své lodice a odvezl Blanchefleuru, jež byla samodruhá, do vzdálené země loonnoiské. Přistáli u hradu Kanoël a tam svěřil královnu do ochrany svého podkoního Rohalta, jež všichni pro jeho oddanost zvali krásným jménem: Rohalt Věrný, a potom shromáždil barony, Rivalen odešel vybojovat svůj boj.

Dlouho jej Blanchefleur čekala. Žel, neměl se navrátit. Jednoho dne se dozvěděla, že ho kníže Morgan zákeřně zahubil. Nezaplakala; nekvílela ani nebědovala, leč údy jí zemdly a ochably; duše její mocným úsilím chtěla se vyrvati tělu. Rohalt se snažil ji utěšit:

„Královno,“ říkal, „nic nepomůže vršit žal na žal; což všichni, kdož se narodí, nemusí též umřít? Kéž Bůh přijme mrtvé a uchová živé!“

Leč ona ho nechtěla poslouchat. Tři dny čekala, aby následovala svého drahého pána. Čtvrtého dne povila syna, a vzavši ho do rukou, pravila:

Synu, dlouho jsem toužila tě spatřit; a patřím na nejkrásnější stvoření, jaké kdy žena nosila pod srdcem. Smutna jsem tě porodila, smutné je moje první uvítání, pro tebe je mi i smutno umírat. A ježto jsi tak přišel na svět ve smutku, bude ti jméno Tristan.“

Řkouc tato slova, políbila ho, a políbivši ho, umřela.

Rohalt Věrný ujal se sirotka. Tu již obkličují muži knížete Morgana hrad Kanoël: jak by mohl Rohalt dlouho v boji odolati? Právem bylo řečeno: „Šílenství není udatnost“; musil se vzdát na milost knížeti Morganovi. Z obavy však, aby Morgan nedal zardousit syna Rivalenova, podkoní vydával jej za vlastní dítě a vychovával jej se svými syny.

Po dovršení sedmi let, když nastal čas odejmout ho ženám, svěřil Rohalt Tristana moudrému učiteli, dobrému zbrojnoši Gorvenalovi; Gorvenal ho za několik let naučil všem uměním, jež má znát urozený muž. Naučil ho zacházeti s oštěpem, mečem, štítem i lukem, naučil ho vrhati kamenným diskem a jediným skokem přeskakovat i nejširší příkop; naučil ho nenávidět veškeru lež a věrolomnost, pomáhat slabým a státi v daném slově; naučil ho různým způsobům zpěvu, hře na harfu a umění loveckému; a když jel hoch koňmo mezi mladými panoši, řekl bys, že jeho kůň i zbroj s ním tvoří jediný neoddělitelný celek. Vidouce, jaký jest ušlechtilé hrdý, mohutný v ramenou, útlý v bocích, silný, věrný a udatný, všichni chválili Rohaltovi takového syna.

Leč Rohalt, vzpomínaje na Rivalena a Blanchefleuru, jejichž mládí a půvab znovu ožívaly, miloval Tristana jako svého syna a potajmu ho ctil jako svého pána.

(...)

II. kapitola - Morholt Irský

Dospěv do Cornwallu, Tristan seznal, že Marc a jeho velmožové truchlí právě převelikým smutkem. Neboť král irský vyzbrojil loďstvo, aby zpusťošilo Cornwall, bude-li se Marc ještě zdráhati, jak se už po patnáct roků zdráhal, zaplatit poplatek, který plativali kdysi jeho předkové. Vězte totiž, že dle dohody mohli Irové vybírat v Cornwallu první rok tři sta hřiven mědi, druhý rok tři sta hřiven jemného stříbra a třetí rok tři sta hřiven zlatých. Když však nadešel rok čtvrtý, odváželi s sebou tři sta paniců a tři sta panen ve věku patnácti let, vybraných losem z rodin cornwallských. Toho roku tedy poslal král irský na Tintagel se svým poselstvím olbrímího rytíře Morholta, jehož sestru pojal za manželku a jež nikdo nemohl v boji porazit. I povolal král Marc zapečetěnými listy ke dvoru všechny velmože, aby mu byli radou.

V určenou dobu, když se velmožové shromáždili v klenuté síni hradní a když Marc zasedl pod baldachýn, Morholt promluvil takto:

„Králi Marku, slyš naposledy vzkázání mého pána, krále irského. Vyzývá tě, abys konečně zaplatil poplatek, který mu dluhuješ. Příliš dlouho jsi se zdráhal a nyní ti káže, abys tohoto dnešního dne vydal tři sta paniců a tři sta panen u věku patnácti let, vybraných losem z rodin cornwallských. Má loď, jež kotví v přístavišti tintagelském, je odveze, aby se stali našimi nevolníky. Leč chce-li kdo z tvých velmožů – a vyjímám pouze tebe, králi Marku, jakž se sluší – dokázat bojem, že král irský vymáhá tento poplatek proti právu, přijímám jeho výzvu. Kdo z vás, páni z Cornwallu, chce se se mnou bít za vyproštění této země z poddanství?“

Velmožové kradmo na sebe pohlédli a potom svěsili hlavu. Jeden si říkal: „Pohleď, nešťastníče, na vzrůst Morholta irského: je silnější než čtyři statní muži. Pohlédni na jeho meč: což nevíš, že čarami dovedl srazit hlavu i nejhrdinnějším smělčům za všechna léta, kdy král irský posílá tohoto obra se svými výzvami do vazalských zemí? Pošetilče, chceš vyhledávat smrt? Nač pokoušeti Boha?“ Druhý přemítal: „Což jsem vás, drazí synové, vychoval pro službu nevolníků a vás, drahé dcery, abyste se staly milostnicemi irskými? Leč ani má smrt by vás nezachránila.“ A všichni mlčeli.

(...)

Tu poklekl Tristan u nohou krále Marka a pravil:

„Pane můj a králi, ráčíš-li mi udělit tu milost, půjdu se bít.“

(...)

Tristan vstoupil samotou do člunu a vyplul k ostrovu Svatého Samsona. Leč Morholt rozvinul u svého stěžně šarlatovou plachtu a přistál u ostrova první. Připevnil u břehu člun, když tu Tristan, přístav rovněž na pobřeží, odstrčil nohou svůj člun nazpět do moře.

„Co to činíš, vazale?“ pravil Morholt, „a proč jsi nepřiřepil jako já člun kotevním lanem?“

„Nač věru, vazale?“ odvětil Tristan. „Jen jeden z nás se vrátí odtud živ; což tedy nestačí jeden člun?“

A oba, podněcující se k boji spíláním a urážlivými slovy, odebrali se na ostrov.

Nikdo nespatriřil tu lítou seč; leč třikrát jako by mořský vítr zanesl na tintagelský břeh zuřivý výkřik. Tu na znamení smutku ženy sborem byly do dlaní a průvodci Morholtovi smáli se v ústraní před svými stany. Konečně okolo třetí hodiny s poledne objevila se v dálce šarlatová plachta; to Irův člun plul od ostrova a zazněl výkřik zoufalství: „Morholt! Morholt!“ Člun se však blížil, a jak se vzedmula vlna, objevil se na jeho přídi vztyčený rytíř; v každé ruce třímá meč; byl to Tristan. Ihned mu dvacet člunů vyplulo v ústřety a mladí mužové se vrhali do vln a plavali k němu. Hrdina vystoupil na břeh, a zatím co matky klečící líbaly jeho železné obutí, zavolal na družinu Morholtovu:

„Pánové irští, Morholt se bil dobře. Vizte: můj meč je zvrubován a úlomek čepele zůstal v Morholtově lebce. Odvezte si ten kousek ocele, pánové: tot' poplatek Cornwallu!“

(...)

O/

Marie de France: Lais de Chevrefoil

(2. pol. 12. století)

[„Marie ai num, si sui de France“. Tento verš je vše, co o první básnířce v jednom ze severofrancouzských dialektů (anglonormandštině) víme. Předpokládá se, že byla spjata se dvorem Jindřicha II. Plantageneta a jeho ženy Alienor Akvitánské, vnučky trubadúra Guilhema z Peitieu a mecenášky umění. Známe ji především jako autorku převyprávění bretonských legend (Lais), ale také Ezopových bajek (Ysopet).]

Ukázka převzata z: Marie de France, *Lais*, vydal Alfred Ewert, Oxford, Basil Blackwell, 1944, s. 123-127. Překlad Jiří Konůpek v Marie de France, *Milostné příběhy ze staré Francie*, Praha, SNKLHU, 1958, s. 190-194.

Formální charakteristika:

Osmislabičné verše se sdruženými rýmy. Rozdělení skladby do oddílů není původní.

Asez me plest e bien le voil
del lai que hum nume Chevrefoil
que la verité vus en cunt
(e) pur quei il fu fet e dunt.
plusurs le me unt cunté e dit
e jeo l'ai trové en escrit
de Tristram e de la reine,
de lur amur que tant fu fine,
dunt il eurent meinte dolur,
puis en mururent en un jur.

*Toužím vám říci, moji milí,
pravdu, jak příběh vybájili,
jenž „Kozí lístek“ nazývá se,
a kterak vznikl v dávném čase.
Už mnozí mi jej vyprávěli,
i v knize jsem jej našla celý,
o Tristanu a paní kněžně
a jejich lásce sladce něžné,
jež dala jim jen žal a sten,
až zhybnuli jí v stejný den.*

Li reis Marks esteit curucié,
vers Tristram sun nevuz irié;
de sa tere le cungea
pur la reine qu'il ama.
en sa cuntree en est alez;
en Suhtwales, u il fu nez,

*Trápila krále Marka hana,
zle rozhněval se na Tristana,
i ze země ho kázal hnát
proto, že královnu měl rád.
Do Velsu vedla jeho cesta,
odešel do rodného města*

un an demurat tut entier,
ne t ariere repeirier;
mes puis se mist en abandun
de mort e de destructiun.
ne vus esmerveilliez neent:
kar ki eime mut léalment,
mut est dolenz e trespensez,
quant il nen ad ses volentez.
Tristram est dolent e pensis:
pur ceo se met de sun pais.
en Cornvaille vait tut dreit,
la u la reine maneit.
en la forest tut sul se mist,
ne voleit pas que hum le veist;
en la vespree s'en eisseit,
quant tens de herberger esteit;
od paisanz, od povre gent
perneit la nuit herbergement.
les noveles lur enquireit
del rei cum il se cunteneit.
ceo li dient qu'il unt oi
que li barun erent bani,
a Tintagel doivent venir,
li reis i veolt sa curt tenir,
a pentecuste i serunt tuit;
mut i avra joie e deduit,
e la reinē i sera.

Tristram l'oi, mut se haita:
ele ne purrat mie aler
k'il ne la veie trespasser.
le jur que li rei fu meüz,
e Tristram est al bois venuz
sur le chemin quē il saveit
que la rute passer deveit,
une codre trencha par mi,
tute quarreie la fendi.
quant il ad paré le bastun,
de sun cutel escrit sun nun.
se la reine s'aparceit,
que mut grant gardē en perneit--
qutre feiz li fu avenu

*a tesknil tam, jak byl rok dlouhý,
a nesměl do země své touhy.
Pak se však vydal v nebezpečí,
že skončí ve smrtelné léči.
Tomu vy pranic nedivte se,
kdo v srdci věrnou lásku nese,
ten v bolesti a smutku prahne,
když, po čem touží, nedosáhne.
Tak trpí Tristan lásky strastí,
že raděj rozloučil se s vlastí.
Už ke Kornvalu míří rovnou,
tam do Kornvalu za královnou.
V lesích se ukryl osamělý,
nechtěl, aby ho uviděli.
Až za soumraku vyšel zas,
když byl už k odpočinku čas.
U chudých lidí, u sedláků
té noci uložil se k spánku.
Na novinky se vyptával,
jak počíná si Marek král.
Oni mu prozradili maní,
že baroni jsou svoláváni
do Tintagelu v onen čas,
kde král chce slavit hodokvas.
Sejdou se prý o Svatém Duchu,
bude zas radosti a ruchu
a přijede i královna.*

*To slyší Tristan, radost má.
Cesta tam lesem ubírá se,
a tak ji Tristan nepropase.
V den, kdy se na cestu dal král,
Tristan se k lesu odebral
po cestě, odkud, jak byl jist,
královnu spatří z mnoha míst.
U'al prut z lískového klestí,
kolem ovinul ratolesti,
na hůlku takto vyrobenou
tesákem vyrýl svoje jméno.
Až královna znamení žočí
- však ta má pro ně bystré oči -,
rozpozná jistě přítelovnu*

que si l'aveit aparceü--
 de sun ami bien conustra
 le bastun quant el le verra.
 ceo fu la somme de l'escrit
 qu'il li aveit mandé e dit:
 que lunges ot ilec esté
 e attendu e surjurné
 pur espier e pur saver
 coment il la peüst veer,
 kar ne pot nent vivre sanz li;
 d'euls deus fu il (tut) autresi
 cume del chevrefoil esteit
 ki a la codre se perneit:
 quant il s'i est laciez e pris
 e tut entour le fust s'est mis,
 ensemble poënt bien durer;
 mes ki puis les volt desevrer,
 li codres muert hastivement
 e li chevrefoil ensemment.
 «bele amie, si est de nus:
 ne vus sanz mei, ne mei sanz vus!»
 la reine vait chevachant;
 ele esgardat tut un pendant,
 le bastun vit, bien l'aparceut,
 tutes les lettres i conut.
 les chevalers que la menoënt,
 quë ensemblë od li erroënt,
 cumanda tuz (a) arester:
 descendre vot e resposer.
 cil unt fait sun commandement.
 ele s'en vet luinz de sa gent;
 sa meschine apelat a sei,
 brenguein, que fu de bone fei.
 del chemin un poi s'esluina;
 dedenz le bois celui trova
 que plus l'amot que rein vivant.
 entre eus meinent joie (mut) grant.
 a li parlat tut a leisir,
 e ele li dit sun pleisir;
 puis li mustre cumfaitement
 del rei avrat acordement,
 e que mut li aveit pesé

*hůl, sotva uvidí ji znovu.
 Už často dřív měla to štěstí
 spatřit znamení s ratolestí.
 Taková byla suma psaní,
 jež napsal předtím drabé paní:
 že na těch místech dobu dlouhou
 vyblíží, zvidá a vyptává se,
 jak by ji mohl spatřit zase,
 že bez ní zemřítí chce radši,
 že je to s nimi nejinačí,
 než jak to s kožím lístkem bývá,
 jenž k jinému se netulívá
 než k lísce, obtáčí ji, žene
 a vzhůru vine se kol kmene.
 Jen pospolu dovedou žítí,
 a kdo by je chtěl rozdělití,
 smrtí lísky může být si jist,
 s ní zhyne však i koží list.
 „Tak drabá, i já k vám se vinu,
 vy beže mne, já bez vás hynu!“*

*Jede královna na komoni,
 před sebe pohled s koně kloní,
 uvidí hůl a rozezná
 známého jména písmena.
 S průvodem pánů, jenž s ní jede,
 královna obratně si vede,
 nemá daleko pro záminku,
 at' zastaví tu k odpočinku.
 Jak její rozkaz vykonali,
 rychle se od svých lidí vzdálí
 a zavolá si důvěrnici,
 Brengvinu, věrnou služebnici.
 Chvatný krok do houštin ji nese,
 až shledala se náhle v lese
 s nejdražším ze všech smrtelníků.
 Tonuli v štěstí okamžiku,
 on svoje srdce otvírá jí
 a ona vše, co v nitru tají.
 Také mu poradila ale,
 jak usmířit by mohl krále,
 a vylíčí mu svoje boře,*

de ceo qu'il (l)'ot si cungié;
par encusement l'aveit fait.
atant s'en part, sun ami lait;
mes quant ceo vient al desevrer,
dunc comenc(er)ent a plurer.
Tristram a Wales s'en rala,
tant que sis uncles le manda.

Pur la joie qu'il ot eüe
de s'amie qu'il ot veüe
e pur ceo k'il aveit escrit,
si cum la reine l'ot dit,
pur les paroles remembrer,
Tristram, ki bien saveit harper,
en aveit fet un nuvel lai;
asez briefment le numerai:
gotelef l'apelent en engleis,
chevrefoil le nument Franceis.
dit vus en ai la verité
del lai que j'ai ici cunté.

*když vypudil ho, hněvem hoře.
Vždyť učinil tak na udání.
S tím milého opouští paní.
Však když se loučí, žel tak brzy,
tu mají oba v očích slzy.
Zas zpátky k Velsu Tristan míří,
dokud se s ním strýc neusmíří.*

*Z velké radosti ze shledání,
že spatřil svého srdce paní,
aby do lísky vrytá slova,
jak chtěla královna, vždy znova
se vryvala i do paměti,
Tristan, jenž při barfě znal pěti,
složil nám tuto novou báji,
již zcela prostě nazývají:
„Gotelef“ sluje v angličtině,
„Kozí lístek“ pak ve franštině.
Jen ryzí pravdu jsem vám děla
o báji, již jsem vyprávěla.*

Chrétien de Troyes: Lancelot ou le Chevalier de la Charrette (napsáno mezi 1176-1181)

[*Jako v případě básničky Marie de France není ani o Chrétienovi známo více než to, co nalezneme či vysoudíme z jeho skladeb. S jistotou můžeme tvrdit, že na počátku své literární dráhy přeložil do francouzštiny (s velkou příměsí šampáňského dialektu) Ovidiovo Umění milovat a pasáže z Metamorfóz. Posléze působil na dvoře hraběte šampáňského, neboť právě jeho žena Marie, dcera francouzského krále Ludvíka VII. a Aliénor Akvitánské, vnučky trubadúra Guilhema z Peitieu, velká podporovatelka literátů Chrétienovi navrhla téma a uložila mu sepsání „románu“ o Lancelotovi. To Chrétien výslovně uvádí v jednom z veršů. A podobně se v pozdějším románu o Percevalovi zmiňuje, že se nachází ve službách flanderského hraběte Filipa z Alsaska. Rok 1164, sňatek Marie se šampáňským hrabětem, a rok 1191, úmrtí flanderského hraběte Filipa, jsou tedy jedinými jistými mezními údaji z Chrétienova životopisu. Kromě zmiňovaných ovidiovských překladů je Chrétien znám především jako autor několika „artušovských“ epických románů, ale také dvou (či pěti, atribuce je nejistá) lyrických milostných písní inspirovaných trubadúřskou módou, čímž se stává také*

prvním severofrancouzským truvérem.]

Převzato z: Chrétien de Troyes, *Lancelot ou le Chevalier de la Charrette* [digitální polodiplomatický přepis rukopisu BnF fr. 794]. Připravil Pierre Kunstmann, Le Dictionnaire Électronique de Chrétien de Troyes (DÉCT), Université d'Ottawa, Université de Lorraine [citováno 12. května 2014]. Dostupné z <<http://www.atilf.fr/dect>>.

Formální charakteristika:

Rozměrné epické vyprávění osmislabičnými verši se sdruženým rýmem.

(...)

31 Li rois Artus cort tenue ot,
32 Riche et bele tant con lui plot,
33 Si riche com a roi estut.
34 Après mangier ne se remut
35 Li rois d'antre ses conpaignons ;
36 Mout ot en la sale barons
37 Et s'i fu la reïne ansamble ;
38 Si ot avoec aus, ce me sanble,
39 Mainte bele dame cortoise,
40 Bien parlant an lengue françoise,
41 Et Kex qui ot servi as tables
42 Manjoit avoec les conestables.
43 La ou Kex seoit au mangier,
44 Atant ez vos .i. chevalier
45 Qui vint a cort mout acesmez,
46 De totes ses armes armez.
47 Li chevaliers a tel conroi
48 S'an vint jusque devant le roi
49 La ou antre ses barons sist ;
50 Nel salua pas, einz li dist :
51 "Rois Artus, j'ai en ma prison,
52 De ta terre et de ta meison,
53 Chevaliers, dames et puceles.
54 Mes ne t'an di pas les noveles
55 Por ce que jes te vuelle randre ;
56 Ençois te voel dire et aprandre
57 Que tu n'as force ne avoir
58 Par quoi tu les puisses avoir ;

59 Et saches bien qu'ainsi morras
60 Que ja aidier ne lor porras. "
61 Li rois respont qu'il li estuet
62 Sofrir, s'amander ne le puet ;
63 Mes mout l'an poise duremant.
64 Lors fet li chevaliers sanblant
65 Qu'aler s'an voelle ; si s'an torne,
66 Devant le roi plus ne sejourne
67 Et vient jusqu'a l'uis de la sale ;
68 Mes les degrez mie n'avale,
69 Einçois s'areste et dit des la :
70 "Rois, s'a ta cort chevalier a
71 Nes .i. an cui tu te fiasse
72 Que la reïne li osasse
73 Baillier por mener an ce bois
74 Après moi, la ou ge m'an vois,
75 Par un covant l'i atandrai
76 Que les prisons toz te randrai
77 Qui sont an prison an ma terre,
78 Se il la puet vers moi conquerre
79 Et tant face qu'il l'an ramaint. "
80 Ce oïrent el palés maint,
81 S'an fu la corz tote estormie.
82 La novele en a Kex oïe
83 Qui avoec les sergenz manjoit ;
84 Le mangier leit, si vient tot droit
(...)

Roman de Jaufré

(12.-13. století)

Převzato z: *Le roman de Jaufré* [digitální edice podle rukopisu B], vydal Charmaine Lee, RIALC - Repertorio informatizzato dell'antica letteratura catalana, Università di Napoli Federico II, 2002 [citováno 11. 8. 2014]. Dostupné z: <<http://www.riale.unina.it./jaufre-i.htm>>. Vydáno tiskem v Římě, Carocci, 2006.

5/ Románská epika keltského původu (*matière de Bretagne*). *Antologie starších románských literatur*
Sestavil J. Prokop. České Budějovice: Ústav romanistiky Filozofická fakulta Jihočeské univerzity, 2014.
Dostupné z: <<http://www.ff.jcu.cz/antologie-starsich-romanskych-literatur>>.

Formální charakteristika:

Epické vyprávění v okcitánských osmislabičných verších.

(...)

90 Al rei Artus, que gran cort tenc
91 A Carduel una pentecosta,
92 On cad'an gran pobel s'ajosta,
93 Per ço que l reis los en semon;
94 Pauc n'i venon, a qui non don.
95 Al jorn de quella richa festa
96 Lo bon rei coronet sa testa
97 E anet auzir au mostier
98 La messe; e tuit sei cavalier
99 De la Taula Reonda i foron,
100 Que totz le segon e honoron
101 Aiqui fon monseiner Galvans,
102 Lancelot de Lac e Tristas
103 E l pros Ivans e l naturals
104 Erec e Quexs, le senescals,
105 Perceval e Calogranans,
106 Cliges, un cavalier presans,
107 E Caedis l'apercebutz,
108 E fo i lo Bels Desconegutz
109 E Caraduis ab lo bratz cort.
110 Tuit aquist furon a la cort;
111 Et ac n'i d'autres mais gan ren,
112 Que no us dic, car non m'en soven.
113 E quant an tot l'orde auzit,
114 Ez il son del mostier eissit
115 E son s'en el palais vengut
116 Ab gautz, ab deport e a brut
117 E pueis comensen lor solatz,
118 E cascuns contar ço que l platz.
119 Li uns parlon de drudarias
120 E ls autres de cavalarias,
121 E con aventuras queran
122 AQUI, hom trobar las poiran.

(...)

585 En apres viron un vasal

586 Tot armat sus en son caval
 587 Coren per la sala venir.
 588 E vai un chavalier ferir
 589 De sa lansa per la petrina,
 590 Si que als pes de la raïna
 591 L'abat mort, e pueis torna s'en
 592 Et escriida mout autamen:
 593 "Malvais reis, per tu az aunir
 594 O fatz, e si m vols far seguir
 595 A negun cavalier prezan,
 596 Taulat de Rugimon deman;
 597 Qu'eu sui quel c'aital esvasida
 598 Te farai a tota ma vida,
 599 Cad' an al jorn de questa festa.
 600 E l rei aclinad'a sa testa,
 601 Que fon consiros e marritz.
 602 E l donzel es en pes saillitz,
 603 Aissi com hom apercebutz,
 604 Et es denan lo rei vengutz
 605 E ditz: "Seiner, mon covenentz
 606 Vos quier, que m donetz garnimentz
 607 Tals com sabetz que m'a mestier,
 608 E seguirai cel cavalier,
 609 Que tant de mal e tant d'enuei
 610 Vos a faitz en vostra cort uei."
 611 E Quex ab tant a respondut:
 612 "Amicx, mais auez de vertut,
 613 Quant vos seretz enabriatz;
 614 Anatz sezer, si a vos platz;
 615 Quant auretz un pauc begut mais,
 616 Mout melltz en portaretz lo faitz.
 617 Tornatz sezer, que us en darai;
 618 C'ab aitals armas, qu'eu o sai,
 619 Sabretz mielltz cavallier abatre,
 620 C'ab aspaza trencant combatre."
 621 E l donçel non l'a mot sonat,
 622 Quar per lo rei o a laissat;
 623 Que senpre fora car vendutz,
 624 Se per el non fos remasutz.
 (...)

B/

CHRÉTIEN DE TROYES, *Érec, Cligès, Lancelot (neboli Le Chevalier de la Charrette), Yvain (neboli Le Chevalier au Lion), Perceval (neboli Le Conte du Graal)* [elektronický polodiplomatický přepis rukopisu P, BnF fr. 794]. Připravil Pierre Kunstmann, Le Dictionnaire Électronique de Chrétien de Troyes (DÉCT), Université d'Ottawa, Université de Lorraine [citováno 12. května 2014]. Dostupné z <<http://www.atilf.fr/dect>>.

CHRÉTIEN DE TROYES, *Lancelot v Sämtliche Werke, nach allen bekannten Handschriften hrsg. von Wendelin Foerster* [Souborné dílo vydané z rukopisů, vydal Wendelin Foerster], Halle, M. Niemeyer, 1884. Dostupné z: <https://openlibrary.org/books/OL17940994M/Sämtliche_Werke_nach_allen_bekanntem_Handschriften_hrsg_von_Wendelin_Foerster>

Le roman de Jaufré [digitální edice podle rukopisu B], vydal Charmaine Lee, RIALC - Repertorio informatizzato dell'antica letteratura catalana, Università di Napoli Federico II, 2002 [citováno 11. 8. 2014]. Dostupné z: <<http://www.riale.unina.it/jaufre-i.htm>>. Vydáno tiskem v Římě, Carocci, 2006.